

Ljubljana, 22. junij 2021

10 let od vpisa “Prazgodovinskih kolišč okoli Alp” na UNESCO seznam svetovne dediščine

V letu 2021 arheologija praznuje svoj jubilej! Pred desetimi leti, 27. junija 2011 so bila “Prazgodovinska kolišča okoli Alp” vpisana na UNESCO seznam svetovne dediščine. Vpis obsega izbor 111 edinstvenih prazgodovinskih območij v Nemčiji, Avstriji, Franciji, Italiji, Sloveniji in Švici, ki skupaj predstavljajo transnacionalni serijski vpis svetovne dediščine. 111 izbranih območij predstavlja več kot 1000 drugih odkritih območij iz obdobja neolitika in bronaste dobe. Ob deseti obletnici njihovega vpisa se bodo okoli Alp odvili številni dogodki.

“Prazgodovinska kolišča okoli Alp” so izjemnega pomena za razumevanje in poznavanje evropskih kultur bližnje prazgodovine. V 19. stoletju so se učenjaki zavedeli, da ima zgodovina človeške vrste in civilizacij večjo kronološko globino, kot so predvidevali antični zapisi in verska besedila. Spoznanje, da je človeška vrsta sočasno obstajala z že izumrlimi živalskimi vrstami, je pomenilo rojstvo prazgodovine. Leta 1854 so zaradi začasnega znižanja nivoja vode alpskih jezer, ki je bila posledica sušnega obdobja, luč ugledali koli in večje količine keramike in kamnitega orodja na obalah Zürškega jezera v Švici. Ti enostavno dostopni ostanki naselbin na kolih so bili hitro datirani v obdobje med zadnjo ledeno dobo in Antiko. To je arheologom omogočilo dokazati obstoj neolitskih naselbin v alpskem območju, v času ko so prazgodovinske civilizacije prvič začele z razvojem poljedelstva in vzrejo domačih živali.

Veliko koliščarskih območij je dobro ohranjenih in so izjemne arheološke vrednosti. So odlični laboratoriji za raziskovanje vpliva klimatskih sprememb v prazgodovinskem in kasnejšem času. Ker se nahajajo pod jezersko gladino, v močvirjih in v vlažnih tleh z odsotnostjo kisika, je to omogočilo ohranitev organskih ostankov kot so les, rastlinski ostanki, pa tudi hrana in tkanine. Tudi odpadki in drugi ostanki starodavnih naselbin so bili hitro prekriti z debelo plastjo rastlinskih ostankov in karbonatnih usedlin. V odsotnosti kasnejše poljedelske aktivnosti so bila območja nedotaknjena in do današnjih dni se je ohranilo veliko število arheoloških ostankov. Koliščarska območja so izjemni arheološki arhivi za preučevanje in razumevanje vsakdanjega življenja v neolitiku in bronasti dobi. Iz tega razloga jih je UNESCO vpisal na seznam svetovne dediščine.

V letu 2021 obeležujemo 10 obletnico vpisa z več dogodki na različnih lokacijah okoli Alp, na jezerih in v mokriščih, na interpretacijskih poteh in v muzejih. Pregled skupnih, kot tudi posameznih aktivnosti šestih držav, lahko najdete na spletni strani www.palafittes.org. Do 26. junija 2021 se 111 koliščarskih območij svetovne dediščine predstavlja v zavihku »Countdown«. Pod zavihkom »10 years – 100 stories« (10 let – 100 zgodb) naša virtualna razstava ponuja vpogled na koliščarska območja in vsakdanje predmete, ki so bili tam odkriti.

Splošne informacije

Upravljanje z UNESCO dediščino kolišč je od vpisa na Seznam svetovne dediščine leta 2011 skupna naloga šestih držav članic: Avstrije, Francije, Nemčije, Italije, Slovenije in Švice.

Mednarodna koordinacijska skupina UNESCO Palafittes (ICG) je bila ustanovljena, da zagotovi mednarodno koordinacijo. Glavna pisarna je v mestu Basel v Švici in je kontaktna točka za vsa vprašanja in informacije o tej enoti svetovne dediščine.

Informacije po posameznih državah

Spodnje ter dodatne slike lahko v boljši kvaliteti naročite preko info@palafittes.org.

Slovenija

Dve slovenski vpisani območji kolišč se nahajata na Igu, na Ljubljanskem barju. Na širšem območju Ljubljanskega barja je poznanih preko 40 najdišč kolišč. Ta so s prekinitvami poseljevala območje med približno 4500 in 2000 p. n. š. Iz tega obdobja se je ohranilo nekaj bogatih najdb, med drugim bogato okrašena keramika in kipci, ter najstarejše ohranjeno leseno kolo na svetu. Krajinski park Ljubljansko barje je javni zavod, ki skrbi za upravljanje in varovanje celotnega območja, še posebno pa dveh območji kolišč vpisanih na UNESCO seznam. S spodbujanjem sodelovanja z lokalnimi skupnostmi skrbi za ustrezno ohranjanje, zaščito in promocijo izjemne univerzalne vrednosti kolišč. Poleg rednih aktivnosti hidrološkega monitoringa nivoja podtalnice in komunikacije z deležniki, Krajinski park sodeluje pri vzpostavitvi novega interpretacijskega centra, povezovalne poti in rekonstrukcije koliščarske naselbine na Barju, kjer bo velik poudarek ravno na predstavitvi dediščine kolišč ter naravnih danosti, ki so omogočile njihovo ohranitev. 28. avgusta bo, kot vsako leto, Društvo Fran Govekar na Igu organiziralo Koliščarski dan, kjer bo letos poudarek na koliščarski kulinariki, ter praznovanju 10. obletnice vpisa kolišč na UNESCO seznam svetovne dediščine. [Fotografija: koliščarski ostanki na Špici, Ljubljana © City Museum of Ljubljana, MGML, G.Babič]

Avstrija

Pet od 111 območij iz enote svetovne dediščine "Prazgodovinska kolišča okoli Alp" se nahaja v Avstriji. Štiri območja so v Zgornji Avstriji, v jezerih Attersee in Mondsee, eno območje pa v jezeru Keutschacher na Koroškem. Težko je oceniti celotno število vseh jezerskih kolišč v Avstriji, saj nekatera morda še nikoli niso bila odkrita, medtem ko so druga že za vedno izgubljena. Trenutno je poznanih 27 znanstveno raziskanih najdbišč, večina jih pripada kulturi okoli jezera Mondsee iz 4. tisočletja pr. Kr. Najmlajša najdišča spadajo v obdobje 500 pr. Kr. Največja gostota naselbin je na zahodni obali jezera Attersee. Zanimivo je, da kolišča na jezeru Keutschacher niso bila zgrajena na obali, ampak v nizki vodi sredi jezera. Njihove ostanke je odkril Ferdinand Hochstetter, prvi upravitelj Naravoslovnega muzeja na Dunaju, leta 1864. Temu gre zahvala, da je muzej v svoje zbirke in razstave lahko vključil nekaj redkih in pomembnih koliščarskih najdb.

Avstrijska območja, ki so del transnacionalnih enote UNESCO kolišč upravlja Zavod za ohranjanje kolišč, ki ga je ustanovila Republika Avstrija in federativni deželi Zgornja Avstrija in Koroška.

[fotografija: Raziskovalni potop na kolišču v jezeru Keutschacher, Koroška © Kuratorium Pfahlbauten]

Francija

Enajst kolišč vpisanih na seznam svetovne dediščine se nahaja v francski Juri, Savoiji in Visoki Savoiji, v jezerih Chalain, Clairvaux, Aiguebelette, Bourget, Léman in Annecy. Najstarejše vasi so iz obdobja srednjega neolitika, pred 6000 leti, najmlajša kolišča pa so bila opuščena na prehodu iz bronaste v železno dobo, pred 2700 leti, ko so se v obdobju hladnejše klime in povečanih padavin dvignili nivoji jezerskih gladin in je preplavilo koliščarske naselbine.

Pod predsedstvom prefekta regije Auvergne-Rhône-Alpes, država, lokalni upravljavci, različne inštitucije in društva skupaj zagotavljajo zaščito kolišč in ohranjanje njihove izjemne univerzalne vrednosti. Vpis v UNESCO je tudi način kako kolišča in arheološke raziskave približati čim večjemu številu ljudi. Številne začasne razstave, na primer v Nacionalnem Muzeju Arheologije v Saint-Germain-en-Laye, in v muzejih v Lons-le-Saunier (Jura), in v Annecy (Visoka Savoja), predstavljajo izsledke dosedanjih arheoloških raziskav. Prva monografija posvečena koliščem iz Savoje in Visoke Savoje izide konec junija 2021, v izdaji Direction Régionale des Affaires Culturelles d'Auvergne-Rhône-Alpes.

[Fotografija : Jezero Chalain (Jura). Dokumentiranje neolitskih vlečnih sani © Centre de recherche archéologique de la vallée de l'Ain / P. Pétrequin]

Nemčija

18 vpisanih območij se nahaja v Nemčiji, med zahodno obalo Bodenskega jezera v deželi Baden-Württemberg in obalo jezera Starnberger na Bavarskem. Ta kolišča predstavljajo pomemben del serijskega in transnacionalnega vpisa svetovne dediščine "Prazgodovinska kolišča okoli Alp". Vzdolž obale Bodenskega jezera se nahaja devet vpisanih območij, šest pa se jih nahaja ob manjših jezerih in v mokriščih Zgornje Švabske. Tri območja na Bavarskem se nahajajo severovzhodno od Landsberg am Lechin na otoku Roseninsel na jezeru Starnberger. Nemški State Monuments Office v Stuttgartu organizira razstavo "Piles, Walls and Cacti" s poudarkom na arheologiji mokrih tal in svetovni dediščini, ki bo na ogled v Garden Fair v mestu Überlingen do 17. oktobra 2021. Druga razstava je v mestu Bad Buchau, v muzeju Federsee Museum z naslovom "Knotted und Sewn Up: Grasses, Bast and Bark – Jacks-of-All-Trades of the Stone Age" in predstavlja nova odkritja na področju arheologije tkanin. Na ogled bo do 24. oktobra 2021.

Na Dan svetovne dediščine, 3. julija, bo na sprehajalni poti na otoku Roseninsel organiziran pester in zanimiv program, kjer bodo sodelovali podvodni arheologi, ki bodo predstavljali svojo opremo in kako se raziskuje pod vodo. 23. julija se bo v mestu Pestnecker ponovno odprla kamenodobna vas, s prenovljeno razstavo v paviljonu za obiskovalce, novimi informacijami ter zabavnimi aktivnostmi za vse starosti v zunanjem delu.

Poleg tega je obiska vreden tudi kulinarčni blog www.palafitfood.com, z novimi tedenskimi vpogledi v lonce in posode kamenodobnih in bronastodobnih kuharjev. Za več navdiha in recepte, pa tudi za informacije o mesečnem kuharskem izzivu, si oglejte Instagram profil @palafitfood.

[fotografija: divja jabolka, starost pribl. 5700 let, Alleshausen-Grundwiesen (Biberach) © Landesamt für Denkmalpflege im RP Stuttgart, U. Maier]

Italija

19 UNESCO območij svetovne dediščine kolišč se nahaja v petih italijanskih regijah: deset v Lombardiji, štiri v Benečiji, dve v Piemontu, eno v Furlaniji-Juljski krajini in dve na Južnem Tirolskem. Koliščarski fenomen se razteza med predalpskimi jezери na severu do padske nižine na jugu. Večina koliščarskih naselbin se nahaja v bližini Gardskega jezera in jezera Varese. Do sedaj najstarejši znani ostanki segajo v zgodnji neolitik, približno 5000 pr. Kr. Med zgodnjo in srednjo bronasto dobo je bilo koliščarsko naseljevanje v porastu. Proti koncu 2. tisočletja pr. Kr koliščarske naselbine v tem delu izginejo. Arheološka izkopavanja so razkrila številne predmete iz bron, rogovja, živalskih kosti, kamna in veliko lončevine. Zaradi izjemnih pogojev, so se ohranile tudi organske najdbekot je les in tkanine. Visok nivo tehnološkega razvoja koliščarjev v bronasti dobi je postavil temelje za nadaljni kulturni razvoj celotnega območja.

Med praznovanjem 10. obletnice vpisa v letu 2021 se bodo odvili številni dogodki: razstave v Benetkah, Brescii, Torinu, ter v mestih Varese, Gavardo, Manerba in Desenzano, koncerti v Polpenazze del Garda, znanstveni sejem v mestu Varese, izobraževalni in izkustveni projekti, eksperimentalna arheologija in otvoritev Archeo-Park Palafitte v mestu Fivè.

[Fotografija: Parco Archeo Natura Fivè © Soprintendenza per i beni culturali – Trento]

Švica

56 UNESCO koliščarskih območij se nahaja v Švici. Najdemo jih okoli dveh velikih jezer, Ženevskega in Bodenskega, kot tudi na mokriščih, barjih in na obalah manjših jezer vzhodne in severo-zahodne Švice, ter na osrednji švicarski planoti. Tu se je tudi začela "koliščarska mrzlica", ki se je nato razširila na celotno alpsko regijo. Najdišča kot so Cortaillod, Auvernier, Lüscherz in Arbon, so postala znana onkraj švicarskih meja in celo botrovala poimenovanju celotnih obdobj prazgodovinskih materialnih kultur.

"Swiss Coordination Group UNESCO Palafittes" je odgovoren za upravljanje z vsemi švicarskimi območji. Sestavljen je iz predstavnikov 15 švicarskih kantonov z vpisanimi kolišči, predstavnika State Department for Culture in predstavnika Swiss Archaeological Society.

Skupaj z ostalimi deležniki, muzeji, zbirkami, švicarsko agencijo "World Heritage Experience Switzerland" in švicarsko komisijo za UNESCO, bodo švicarski kantoni ob 10. obletnici vpisa na UNESCO seznam organizirali številne zanimive dogodke. Eden večjih, bo 8. mednarodna regata deblakov na jezeru Greifensee, v kantonu Zurich, 11.-12. septembra 2021. Za več informacij obiščite koledar prireditev na spletni strani www.palafittes.org.

[fotografija: pozno bronastodobno najdišče Bevaix, jezero Neuchâtel © Laténium, F. Langenegger]

KONTAKTI

Slovenija

Javni zavod Krajski park Ljubljansko barje

Ana Brancelj
UNESCO site manager
Podpeška cesta 380
1357 Notranje Gorice
ana.brancelj@ljubljskobarje.si
+386 (0)8 201 02 33
www.ljubljskobarje.si

Ljubljansko barje

— KRAJINSKI PARK —

Avstrija

Kuratorium Pfahlbauten

Cyril Dworsky

Geschäftsführung Kuratorium Pfahlbauten
c/o NHM – Naturhistorisches Museum Wien
Prähistorische Abteilung
Burgring 7
A 1010 Wien
0043 (0)1 52177295
dworsky@pfahlbauten.at
www.pfahlbauten.at

Francija

Savoie et Haute-Savoie

DRAC Auvergne-Rhône-Alpes

Service régional de l'Archéologie

Karim Gernigon

Conservateur régional de l'Archéologie
Le Grenier d'Abondance
6, quai Saint-Vincent
69001 Lyon
+33 (0)4 72 00 44 73
karim.gernigon@culture.gouv.fr

Claude Niski

Communication

Le Grenier d'Abondance

6, quai Saint-Vincent

69001 Lyon

+33 (0)4 72 00 44 43

claudeniski@culture.gouv.fr

<https://www.culture.gouv.fr/Regions/Drac-Auvergne-Rhone-Alpes/Pole-Architecture-et-patrimoine/Patrimoine-mondial-de-l-UNESCO>

Organizacija Združenih
narodov za izobraževanje,
znanost in kulturo

Prazgodovinska kolišča okoli Alp
• vpisana na Seznam
• svetovne dediščine leta 2011

Jura

DRAC Bourgogne-Franche Comté Service Régional de l'Archéologie

Annick Richard

Ingénieure d'études

Hôtel de Magnoncourt, 7 rue Charles Nodier

25043 Besançon cedex

+33 (0)3 81 65 72 71

annick.richard@culture.gouv.fr

<https://www.culture.gouv.fr/Regions/Drac-Auvergne-Rhone-Alpes/Pole-Architecture-et-patrimoines/Patrimoine-mondial-de-l-UNESCO>

Nemčija

Baden-Württemberg

Pfahlbauten-Informationszentrum Baden-Württemberg

Sabine Hagmann

Leiterin Pfahlbauten-Informationszentrum Baden-Württemberg

Fischersteig 9,

D 78343 Gaienhofen-Hemmenhofen

sabine.hagmann@rps.bwl.de

+49-(0)7735-93777118

www.unesco-pfahlbauten.org

Bayern

Bayerisches Landesamt für Denkmalpflege

Markus Gschwind

Koordinator Archäologische Welterbestätten

Obere Stadtmühlgasse 1,

D 91781 Weissenburg i. Bay.

markus.gschwind@blfd.bayern.de

+49 (0)89-210140-73

www.blfd.bayern.de

Italija

Direzione regionale Musei Lombardia

Maria Giuseppina Ruggiero

Direttore del Parco Nazionale delle Incisioni Rupestri, loc. Naquane, del Parco Archeologico Nazionale dei Massi di Cemmo e del MUPRE-Museo Nazionale della Preistoria della Valle Camonica (Capo di Ponte, BS)

Palazzo Arese Litta

Corso Magenta, 24

20123 Milano

mariagiuseppina.ruggiero@beniculturali.it

Švica in mednarodni odbor

Swiss Coordination Group UNESCO Palafittes

Barbara Fath

Geschäftsführerin/secrétaire générale

c/o ArchäologieSchweiz

Petersgraben 51

CH-4051 Basel

Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo

Prazgodovinska kolišča okoli Alp
• vpisana na Seznam svetovne dediščine leta 2011

+41 61 261 30 91
info@palafittes.org
www.palafittes.org

